

Joan Fuster, un autor vigent que cal redescobrir a l'aula

Tudi Torró,
Acadèmia Valenciana de la Llengua

Si busquem al DNV (Diccionari Normatiu Valencià) *vigent*, encara que n'hi apareixen dos accepcions, l'una remet a l'altra: **2. adj.** DRET Que està (una llei, una ordre o un costum) en vigor, que s'aplica i que s'ha d'observar.

Ja sé que Fuster no és una llei, una ordre ni un costum, però m'ha semblat més adient, que posar-li l'adjectiu *actual*, un mot que el DNV definix com allò que existix en el moment present. Podríem ser més contundents i titular aquest article com *Joan Fuster, vigent i actual!* encara que semblaria una redundància. En qualsevol cas, em pareix que el títol està ben triat, ja que la seua formació acadèmica provenia del camp del dret, encara que se'l disputaren historiadors i lingüistes per afegir-lo a les seues *files*. Del que no hi ha dubte és del fet que Joan Fuster és un escriptor de primera fila, un gran assagista i per a una gran part de la població, un desconegut! Perquè el nom de Fuster sona, se sap que és un escriptor de Sueca, controvertit i debatut en la seua època. I per sort l'alumnat de 2n de Batxillerat l'estudia en el seu currículum de Valencià: Llengua i Literatura i en la majoria de centres tenen com a lectura obligada *Diccionari per a ociosos*.

Però, com en tot, el coneixement del personatge dependrà en gran manera del saber fer de la professora o professor que a l'alumnat li toque en sort. Jo li pegue voltes i pense *¿És Diccionari per a ociosos* el llibre adequat per a llegir, debatre i obrir la ment d'un alumnat adolescent poc coneixedor de la realitat valenciana? No ho crec! Des del meu punt de vista és un llibre que no es pot llegir d'una vegada, és més aïna un llibre de consulta, de "tauleta de nit", d'anar llegint de tant en tant, un "diccionari improvisat" que Fuster va realitzar reunint en un volum escrits diversos, catalogables dins del gènere de l'assaig. És un llibre que interessa per l'experiència humana, moral, intel·lectual i social que subjau en els escrits de Fuster i és per això que, segurament, se li puga traure molt de suc en aquest sentit, perquè és un llibre per a reflexionar en comú, entre tota la classe, per a escoltar els diferents punts de vista i arribar a conclusions coincidents o divergents, una obra que "guia els seus lectors pels camins de la intel·ligència perquè s'enfronten a les seues pròpies debilitats", com vaig llegir en un llibre de text dels anys noranta.

Ara bé, ¿no penseu que el nostre alumnat de 2n de batxillerat, que viu ara mateix al País Valencià, necessita algun revulsiu més fort? ¿Alguna lectura que l'enfronte amb la seua pròpia història, llengua i cultura, en definitiva, que l'ajude a prendre consciència del territori on habita? Fuster encara és vigent i té molt a dir-nos en aquests aspectes.

Enguany celebrem el centenari del seu naixement, i és per això que moltes institucions i tota mena d'associacions culturals dels territoris que compartim el mateix àmbit lingüístic s'han apressat a organitzar conferències, jornades, simposis i congressos sobre la seua figura. S'han reeditat alguns dels seus llibres, se n'han fet traduccions a altres llengües, se n'han impulsat grans i xicotetes exposicions, i un llarg etcètera. Sé que els intel·lectuals, els especialistes en Fuster, les universitats, tindran el seu Any, però el que a mi em preocupa és que la seua figura no vaja més enllà i que no arribe, especialment, a la gent jove, a les noves generacions, perquè Fuster és plenament vigent i s'ha de redescobrir. El millor homenatge a Fuster serà llegir la seua obra, però no el podem amagar darrere de la seua obra menys controvertida, que si bé ens ajuda a pensar i qüestionar-nos, aquesta reflexió només pot existir plenament després del descobriment de qui som nosaltres, els valencians i les valencianes. Tal com ja apunta Fuster en el pròleg a la segona edició de *Nosaltres els valencians*:

Sé que els intel·lectuals, els especialistes en Fuster, les universitats, tindran el seu Any, però em preocupa que la seua figura no vaja més enllà i que no arribe, a les noves generacions

“El llibre havia sorgit d'un esforç sincer per a comprendre, per a aclarir-me a mi mateix, en reflexió solitària, les causes i els efectes del nostre fracàs com a poble.

I el tanca dient:

“Encara quedem valencians, molts valencians, cada dia més, que no volem (...) deixar d'ésser el poble que som, que no volem cedir a la dissolució ni a la indiferència”

L'assumpció per part dels centres educatius als anys huitanta i noranta del segle passat que l'escola havia de ser un dels motors principals per a la recuperació de la llengua pròpia i del sentiment de pertànyer a un territori diferenciat, s'ha anat oblidant sense cap sentiment de culpa

Som moltes persones les queensem que s'ha de tornar a llegir Fuster, que cal continuar el que ell va començar. Rellegir els seus opuscles, “Ara o mai” ; “País Valencià, per què?; “Qüestió de noms”, entre altres, que no estan caducats ni superats. Han passat 40 anys i tenim un problema encara més greu que aleshores, molts valencians i valencianes pensen que aquest problema ja està superat. L'assumpció per part dels centres educatius als anys huitanta i noranta del segle passat que l'escola havia de ser un dels motors principals per a la recuperació de la llengua pròpia i del sentiment de pertànyer a un territori diferenciat, amb les seues comarques, la seua toponímia, tot! s'ha anat oblidant sense cap sentiment de culpa. No passa res si la llengua mor lentament. Qui patix?

CENT de FUSTER

Per això cal tornar a Fuster, treballar els seus textos a les escoles perquè ens torne a il·luminar, fer-lo vigent. Fuster no va pretendre mai ser dogmàtic, però només hem de fer una passejada per les grans ciutats i no tan grans perquè aquest text de Fuster siga plenament actual:

“Un idioma no pot subsistir a força de grans poetes, de distingits novel·listes, d’escriptors subalterns entre els quals m’incloc. No basta una “literatura”. Ni que siga insigne i la nostra ho és. Una “literatura” no pot salvar-se si

no se salva la llengua en què s’escriu... ¿No serà després-demà “llegir català” una eventualitat erudita, com avui ho és “llegir llatí”? La recuperació del català demana moltes activitats governamentals...”.

Ací ho deixo, perquè Fuster és una font inacabable d’idees i de pensaments que ens empenyen a l’acció. Com ell mateix escriu: “Un humanista és tot el contrari d’un esteta: no és l’home que toca el violí mentre Roma està cremant-se. Ell és el primer a lluitar contra els piròmans”. Gràcies, Fuster. ■